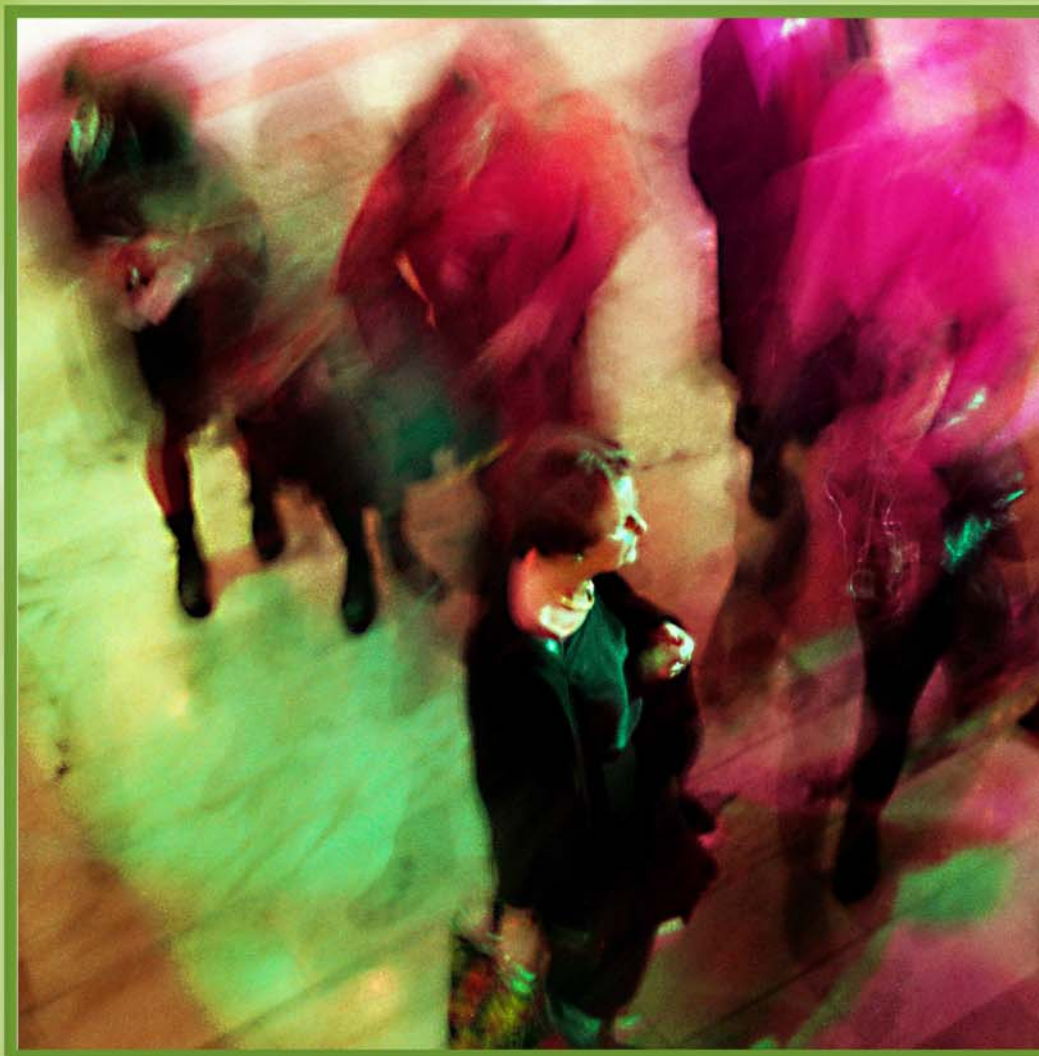

Samhällsbaserad psykiatri

Inger Andersson Höglund Britt Hedman Ahlström

Studiehandledning för kursen Samhällsbaserad psykiatri, 100 poäng

Författare: Inger Andersson Höglund och Britt Hedman Ahlström.

Studiehandledningen utgår från boken Samhällsbaserad psykiatri 2012

Studiehandledningen får kopieras.

För mer information kontakta:

Anja Aronsson
anja.aronsson@sanomautbildning.se

Ämne - Psykiatri

Ämnet psykiatri är tvärvetenskapligt. Det bygger i huvudsak på medicinsk vetenskap, vårdvetenskap och pedagogik. Ämnet behandlar vård- och omsorgsarbete vid psykiska sjukdomar.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet psykiatri ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om olika psykiska funktionsnedsättningar. Den ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att kommunicera och möta patienter och brukare med ett lyhört, respektfullt och empatiskt förhållningssätt. I undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla kunskaper om livsvärldens betydelse för uppkomst av psykisk funktionsnedsättning liksom om samhällets och enskilda människors möjlighet att påverka den.

Undervisningen ska bidra till att eleverna blir medvetna om de fördomar som finns om psykiska funktionsnedsättningar. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att diskutera orsaker till ökningen av psykisk ohälsa i samhället inte minst bland unga samt utveckla förståelse av att psykisk ohälsa kan drabba alla människor och att det är lika naturligt att söka hjälp för det som för en fysisk sjukdom. Eleverna ska dessutom utveckla förståelse av hur vården, omsorgen och omvårdnaden ska utformas för patienter och brukare med psykiska funktionsnedsättningar. Eleverna ska ges möjlighet att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetet utifrån omvårdnads- och omsorgsprocessens olika steg.

Undervisningen i ämnet psykiatri ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om lagar och andra bestämmelser som styr verksamhetsområdet samt förmåga att arbeta efter dessa i praktisk verksamhet.
2. Kunskaper om den historiska utvecklingen inom verksamhetsområdet samt om betydelsen av evidensbaserad kunskap.
3. Kunskaper om rättspsykiatrins samhällsskyddande verksamhet samt förmåga att se människan bakom brottet i arbetet med att återanpassa patienten till ett liv i frihet.
4. Kunskaper om orsaker till att psykisk ohälsa uppstår samt faktorer som påverkar psykisk hälsa och ohälsa.
5. Kunskaper om olika psykiska funktionsnedsättningar samt förmåga att tillämpa dessa kunskaper i praktisk verksamhet.
6. Kunskaper om omvårdnads- och omsorgsprocessens olika steg och innehåll vid olika psykiska funktionsnedsättningar samt förmåga att tillämpa dessa kunskaper i praktisk verksamhet.
7. Kunskaper om den samhällsbaserade psykiatrins olika stödåtgärder i arbetet med patienter och brukare som är i behov av återhämtning.
8. Förmåga att möta och kommunicera med patienter, brukare och närstående på ett respektfullt, lyhört och empatiskt sätt samt förmåga att reflektera över sitt eget förhållningssätt i mötet med dem.
9. Förmåga att med kreativitet och initiativförmåga medverka i vårdens, omsorgens och omvårdnadens förbättrings- och kvalitetsarbete utifrån evidensbaserad kunskap.
10. Kunskaper om hur ett väl utvecklat samarbete med olika huvudmän, yrkesgrupper och närstående påverkar patienters och brukares återhämtning positivt.

Kurser i ämnet

- Psykiatri 1, 100 poäng.
- Psykiatri 2, 200 poäng, som bygger på kursen psykiatri 1.
- Rättspsykiatri, 100 poäng, som bygger på kursen psykiatri 2.
- Samhällsbaserad psykiatri, 100 poäng, som bygger på kursen psykiatri 2.

Samhällsbaserad psykiatri, 100 poäng

Kursen samhällsbaserad psykiatri omfattar punkterna 7—10 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Möjligheter till stöd. Case management, resurspersoner, olika boenden och boendestödsverksamheter samt sysselsättningens betydelse och utformning.
- Återhämningsprocessens olika skeenden, återhämtningens betydelse samt återhämtning och kultur. Brukarens behov av kunskap om sin psykiska funktionsnedsättning och de professionellas roll i detta. Behovet av stöd.
- Stigmatisering vid psykisk sjukdom, hur det uppstår, varför det förekommer, brukarens erfarenheter, allmänhetens och professionens roll samt självstigmatisering.
- Professionalism, personlig integritet och självbestämmande, bemötande och relationer vid arbete i brukarens hemmiljö.
- Arbete med förbättrings- och kvalitetsarbete i den praktiska verksamheten.
- Samverkan mellan olika huvudmän och samverkans möjligheter och hinder.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven beskriver **översiktligt** vilket stöd brukarna kan få i form av resurspersoner, boende och sysselsättning. Eleven beskriver också **översiktligt** brukarens grundläggande behov i återhämningsprocessens olika skeenden, återhämtningens betydelse och vad det kan innebära om brukaren inte får stöd. Dessutom beskriver eleven **översiktligt** brukares upplevelse av stigmatisering i samhället samt ger **något enkelt förslag** på åtgärder som skulle kunna förändra denna upplevelse.

Eleven möter **i samråd** med handledare utifrån **givna rutiner** brukare på ett respektfullt, lyhört och empatiskt sätt. Dessutom redogör eleven **översiktligt** för de speciella krav som ställs för arbete i brukares hemmiljö. Eleven tar **i samråd** med handledare initiativ i **bekanta** situationer i vård- och omsorgsarbetet samt beskriver **översiktligt** handlingar som tillgodoser brukarens integritet. Dessutom värderar eleven med **enkla** omdömen sitt eget förhållningssätt i bemötandet av brukare. Eleven beskriver **översiktligt utifrån givna frågeställningar** hur olika rutiner påverkar arbetet samt ger **enkla** förslag på hur rutinerna kan förbättras.

Eleven redogör **översiktligt** för nyttan av att olika huvudmän samverkar samt för möjligheter och hinder i denna samverkan.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven beskriver **utförligt** vilket stöd brukarna kan få i form av resurspersoner, boende och sysselsättning. Eleven beskriver också **utförligt** brukarens grundläggande behov i återhämtningsprocessens olika skeenden, återhämtningens betydelse och vad det kan innebära om brukaren inte får stöd **samt hur man som yrkesmässig hjälpare kan utgöra ett stöd**. Dessutom beskriver eleven **utförligt** brukares upplevelse av stigmatisering i samhället, **redogör utförligt för orsaker till stigmatiseringen** samt ger **några välgrundade förslag** på åtgärder som skulle kunna förändra denna upplevelse.

Eleven möter **efter samråd** med handledare utifrån **egna valda strategier** brukare på ett respektfullt, lyhört och empatiskt sätt. Dessutom redogör eleven **utförligt** för de speciella krav som ställs för arbete i brukares hemmiljö. Eleven tar **efter samråd** med handledare initiativ i **bekanta** situationer i vård- och omsorgsarbetet samt beskriver **utförligt** handlingar som tillgodoser brukarens integritet. Dessutom värderar eleven med **nyanserade** omdömen sitt eget förhållningssätt i bemötandet av brukare. Eleven beskriver **utförligt** hur olika rutiner påverkar arbetet samt ger **välgrundade** förslag på hur rutinerna kan förbättras.

Eleven redogör **utförligt** för nyttan av att olika huvudmän samverkar samt för möjligheter och hinder i denna samverkan.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** vilket stöd brukarna kan få i form av resurspersoner, boende och sysselsättning. Eleven beskriver också **utförligt och nyanserat** brukarens grundläggande behov i återhämtningsprocessens olika skeenden, återhämtningens betydelse och vad det kan innebära om brukaren inte får stöd **samt hur man som yrkesmässig hjälpare kan utgöra ett stöd. I beskrivningen värderar eleven med nyanserade omdömen olika stödåtgärder samt ger förslag på förbättringar.** Dessutom beskriver eleven **utförligt och nyanserat** brukares upplevelse av stigmatisering i samhället, **redogör utförligt och nyanserat för orsaker till stigmatiseringen** samt ger **några välgrundade och nyanserade förslag** på åtgärder som skulle kunna förändra denna upplevelse.

Eleven möter **efter samråd** med handledare utifrån **egna valda strategier och i nya situationer** brukare på ett respektfullt, lyhört och empatiskt sätt. Dessutom redogör eleven **utförligt och nyanserat** för de speciella krav som ställs för arbete i brukares hemmiljö. Eleven tar **efter samråd** med handledare initiativ i **nya situationer** i vård- och omsorgsarbetet samt beskriver **utförligt och nyanserat** handlingar som tillgodoser brukarens integritet. Dessutom värderar eleven med **nyanserade omdömen** sitt eget förhållningssätt i bemötandet av brukare **samt anpassar det vid behov till ändrade förutsättningar.** Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** hur olika rutiner påverkar arbetet samt ger **välgrundade och nyanserade förslag** på hur rutinerna kan förbättras.

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för nyttan av att olika huvudmän samverkar samt för möjligheter och hinder i denna samverkan.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Utifrån centralt innehåll i kursplanen behandlas följande teman:

Yrkesroll

1. Centrala begrepp:

Människosyn

Holism

Självinsikt

Livserfarenhet

Professionell

Försvarsmekanismer.

Läs kapitel 1 och 6.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

Beskriv för dig själv i vilka sammanhang de kom upp! Förstod du då vad de betydde?

Tänk efter vad begreppen betyder för dig nu! När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Intervjua personal som arbetar med personer som har en psykisk funktionsnedsättning.

Ställ frågor om vad de anser är viktigt i sin yrkesroll.

- Bearbeta intervjuvaren genom att reflektera över vad som sagts.
- Hur identifierar du de centrala begreppen?
- Diskutera med dina studiekamrater vad ni fått reda på i era intervjuer.

5. Arbeta två och två. Diskutera försvarsmekanismerna på s. 104–106.

- Beskriv de olika försvarsmekanismerna genom att gestalta dem i rollspel.
- Gestalta också hur du kan bemöta försvarsmekanismerna professionellt.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Olle i kapitel 1 och Caroline i kapitel 6.

- Beskriv utförligt och nyanserat med hjälp av de centrala begreppen hur du kan påverka Olles och Ann-Sofies livssituation.
- Beskriv sedan lika utförligt hur Olles och Carolines situation påverkar din yrkesroll.

På detta sätt utvecklar du din förtrogenhet med yrkesrollen.

Stigmatisering

1. Centrala begrepp:

Psykisk ohälsa

Stigmatiseringsprocessen

Självstigmatisering

Stigmatiserade upplevelser.

Läs kapitel 2.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv för dig själv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig nu.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över de centrala begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför sedan era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Se filmen *Den enfaldige mördaren*.

- Vilka personer i filmen uppfattar du har psykisk ohälsa? Ge exempel på det och beskriv utförligt hur detta tar sig i uttryck.
- Beskriv genom exempel från filmen: stigmatiseringsprocess, självstigmatisering och stigmatiserande upplevelser.

5. Se filmen *Svinalängorna*.

- Diskutera i din studiegrupp hur stigmatisering kan undvikas. Ge exempel på konkreta förslag från filmen vad ni kan göra för att minska eller undvika stigmatisering.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Ann-Charlotte och hennes familj i kapitel 2.

- Beskriv utförligt och nyanserat med hjälp av de centrala begreppen hur du kan göra andra uppmärksamma på problemen med familjens stigmatisering.
- Beskriv utförligt hur du tror att familjen kan påverkas av att vara utsatt och utanför.

På detta sätt utvecklar du din förtrogenhet med stigmatiseringsproblematiken.

Återhämtning

1. Centrala begrepp:

Självbestämmande

Integritet

Rehabilitering

Återhämtning

Återhämtningsprocessen

Psykisk funktionsnedsättning, ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health).

Läs kapitel 3.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv för dig själv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig idag.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför sedan era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Se filmen *Elling*.

- Beskriv de olika personernas behov i återhämtningsprocessens olika skeden.
- Beskriv utförligt vad återhämtning och integritet innebär för de olika personerna i filmen.

5. Arbeta två och två. Diskutera vad integritet och självbestämmande innebär för återhämtningen.

- Beskriv självbestämmande genom att med rollspel gestalta brist på självbestämmande.
- Gör sedan ett annat rollspel där ni visar hur personens självbestämmande och delaktighet lyfts fram så att återhämtningsprocessen stärks.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Johan i kapitel 3. Tänk dig att du är boendestödare hos Johan.

- Beskriv utförligt och nyanserat Johans psykiska funktionsnedsättning.
- Läs s. 40 och beskriv Johans funktionsnedsättning och kontextuella faktorer.

På detta sätt utvecklar du din färdighet och förtrogenhet om återhämtning.

Möjligheter till stöd

1. Centrala begrepp:

Socialpsykiatri

Case management

Sysselsättning

Biståndshandläggare

Socialsekreterare

Kontaktperson

God man

Personligt ombud

Boendestöd.

Läs kapitel 4.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

7. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig idag.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

8. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

9. Intervjua personal som arbetar inom den samhällsbaserade psykiatrin.

- Vad är personalens uppdrag?
- Hur arbetar de?
- Vad gör de tillsammans med personen som har behov av stöd och hjälp?
- Bearbeta intervju svaren genom att reflektera över vad personerna har sagt.
- Diskutera med dina studiekamrater om vad ni fått reda på i era intervjuer.

10. Arbeta två och två. Diskutera hur ni skulle vilja agera om ni möter en person som vägrar att ta emot hjälp och stöd, trots att behovet är stort.

- Gör ett rollspel och visa på goda exempel för era studiekamrater.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

11. Läs om Ann-Sofie i kapitel 4.

- Beskriv utförligt och nyanserat vilket stöd Ann-Sofie behöver i form av resurspersoner, boende och sysselsättning utöver det som beskrivs i texten.
- Beskriv också på vilket sätt du tror att åtgärderna förbättrar Ann-Sofies livssituation.

På detta sätt utvecklar du din färdighet och förtrogenhet om den livssituation och de rättigheter personer med psykisk funktionsnedsättning har.

Kommunikation och bemötande

1. Centrala begrepp:

Professionellt förhållningssätt

Kommunikation

Samtal

MI

Empati

Pedagogiskt förhållningssätt

Bemötande

Relation

Reflektion.

Läs kapitel 5 och 9.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig idag.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför sedan era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Arbeta två och två. Genomför ett samtal där en av er tänker ut ett problem som den andra ska försöka förstå. Den som leder samtalet får bara använda frågeordet varför.

- Gör om samtalet och använd frågeorden: när, var, hur och vem. Diskutera skillnaderna i de olika sätten att föra ett samtal.

5. Arbeta två och två. Välj ut en av situationerna som beskrivs i kapitel 9.

- Gör ett rollspel genom att gestalta förslagen på bemötande och förhållningssätt. Försök att gestalta så många situationer som möjligt. Spela upp rollspelen för varandra.
- Ge varandra konstruktiv feedback hur ni uppfattar hur de olika situationerna.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Johanna i kapitel 5 och om pedagogiskt förhållningssätt på s. 90.

- Tänk dig att du arbetar på en rehabiliteringsenhet där Johanna vistas. Beskriv utförligt och översiktligt hur du arbetar med Johanna utifrån ett pedagogiskt förhållningssätt.

På detta sätt utvecklar du din färdighet och förtrogenhet om kommunikation och bemötande.

Förbättring och kvalitet

1. Centrala begrepp:

Förbättring

Kvalitet

Evidens

Utvärdering

Fortbildning

Forskning.

Läs kapitel 8.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig nu.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Under din praktik ska du studera förbättrings- och kvalitetsarbetet. Intervjua någon i personalen om vilka förbättringsarbeten som gjorts på arbetsplatsen det senaste året och hur dessa har utvärderats.

- Fråga också vad personalen anser behöver förändras på arbetsplatsen.
- Bearbeta intervjuvaren genom att reflektera över vad personalen har sagt.
- Diskutera med dina studiekamrater om vad ni fått reda på i era intervjuer.

5. Arbeta två och två. Gå in på de olika webbadresserna på s. 127.

- Diskutera hur ni kan använda dessa som inspiration inom ert kommande yrkesområde.
- Skriv ner utförligt de faktauppgifter ni fått via webbadresserna och presentera för de övriga studiekamraterna.

På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Robert och Amanda i kapitel 8. Tänk dig att Robert är verksamhetschef på din praktikplats.

- Beskriv utförligt och nyanserat hur de olika rutinerna på din praktikplats påverkar arbetet.
- Ge välgrundade och nyanserade förslag på hur rutinerna kan förbättras.
- Tänk dig att du diskuterar förslagen med Robert. Skriv ner dina fem bästa argument och föreslå eventuell fortbildning.

På detta sätt utvecklar du din färdighet och förtrogenhet om förbättring och kvalitet.

Samverkan

1. Centrala begrepp:

Samverkan

Samarbete

Samordning

Samverkanspartners

Samverkansplan.

Läs kapitel 7.

Beskriv översiktligt vad varje begrepp betyder.

När du gör det tillägnar du dig faktakunskap om begreppen.

2. Tänk efter om du har stött på dessa begrepp tidigare.

- Beskriv i vilka sammanhang de kom upp. Förstod du då vad de betydde?
- Tänk efter vad begreppen betyder för dig idag.

När du arbetar på detta sätt reflekterar du över begreppen.

3. Diskutera begreppen i din studiegrupp och jämför sedan era uppfattningar om varje begrepp.

Genom att du diskuterar med andra fördjupar du din reflektion.

4. Gå in på arbetsförmedlingens hemsida. Ta reda på och beskriv hur arbetslivsrehabilitering kan gå till och vilka samarbetspartners som deltar.
 - Diskutera vilka möjligheter personer med psykisk funktionsnedsättning har till sysselsättning.

5. Studera modellen för samverkan på s. 113. Identifiera de olika aktörerna i din kommun.
 - Redogör utförligt för vilka fysiska personer det rör sig om, vilka uppdrag de har och var och hur de kan nås.
 - Finns det andra aktörer som saknas i modellen?
På detta sätt fördjupar du din förståelse och tränar dina färdigheter.

6. Läs om Jonny och Linda i kapitel 7. Arbeta fyra i en grupp. Jonny och Linda träffar en boendestödjare och en personal från daglig verksamhet.
 - Gestalta genom ett rollspel en samarbetssituation där ni ska ta reda på vad Jonny och Linda vill med sina liv. Hur vill de att deras livssituation ska se ut om två år?
 - Hjälpt Jonny och Linda att resonera om hinder och möjligheter.
 - Skriv utförligt och nyanserat, med rollspelet som utgångspunkt, hur en samverkansplan kan se ut för Jonny och Linda.
På detta sätt utvecklar du din färdighet och förtrogenhet om samverkan.